

naziranja v najboljšem pomenu besede, kar je dokazal z dejanji. In bila je prava sreča, da smo imeli v silno vzrhljani prevratni dobi na čelu našega šolstva tako velikopoteznega moža. On je dobesedno ustvaril in oče našega obmejnih šolstva. Vsak poznavalec razmer mora priznati, da je bil prevzem in preustroj naših obmejnih šol jako težka in obenem delikatna naloga. In izvršil se je ugodno in brez vsakih presretnosti.

Zakaj?

Dr. Verstovšku je bil § mrtva kljuka, pač pa mu je bilo nad vse življenje, njegove razmere ter zahteve. Zato ni bil v tem pogledu nikoli ozkočrčen ter je pustil svoje bodo krajevnim činiteljem in učiteljstvu. »Prave ljudi na prava mesta,« to mu je bilo načelo, katero je izvajal dosledno in brez vsake politično strankarske primesi vsaj na meji in najbrž tudi drugod.

Ob prevratu in tudi še nekaj časa pozneje niso bile naše strankarske razmere še tako ostre in razdrapano, kakor so postale pozneje in kakršne so še danes. Osvojen je na vse vplivalo, da smo bili gluhi in slepi za težko, ki naravno morajo priti v takem slučaju. Vse — in učiteljstvo ne v zadnji vrsti — je prešinjala samo ena misel: delati za srečo naroda in veličino novo ustvarjene države. Takrat nismo potrebovali nobenega pogona v podobi paragrafov. Pogon je bil v nas samih, v naših dušah. Vsak je storil, kar je mogel po svoji zmožnosti in vesti. In kadar se dela na ta način, takrat ne more izostati uspeh, in sicer tako velik uspeh, kakršnega ne dosežejo še tako stroge naredbe in paragrafi. Ej, ni bila lahka tista doba, a bila je v marsičem zanimiva in tudi — lepa...

In g. dr. Poljanec?

On je docela nasproten tip dr. Verstovška. Njemu je avtoriteta osebe in zlasti pa oblasti vse. Avtoriteta oblasti pa se javlja v zakonih in naredbah, ki imajo svoje paragrafe, kateri so pa često v nasprotju z življenjem in razmerami. Črka in paragraf sta mrtva in šele oseba je, ki njima da življenje. Zakoni in avtoriteta oblasti pa sta vsa kakor potrebni v urejeni državi. In ko je avtoriteta osebna in oblastna padla že globoko pod normalni nivo v povojni dobi, takrat ji je on, g. dr. Poljanec, sam napram sebi ravno tako trd in neizprosni, kakor napram drugim, zopet v odlični meri pripomogel do veljave. Njemu je bil zakon s svojimi paragrafi vse; življenje in razmere bi se morale razvijati samo v tem pravcu in ne kreniti niti za pičico na stranpoti. Vsi

pa vemo, da je to često nemogoče in da je pogosto v prid stvari sami, da je tako. Zakaj marsikaj se da spraviti v sklad z duhom zakona in §, ne pa z njegovo mrtvo črko in kljuko. In ravno v tem oziru, da on vidi samo mrtvo §, ne pa celotnega zmisla zakona in zahteve življenja, se mu je pogosto očitalo. On je šel v spoštovanju oblastne avtoritete celo tako daleč, da je bil često izvršitelj ukazov, o katerih je bil kot vsestransko objektivni in pravičen človek osebno prepričan, da niso v dobrobit šolstvu in so pomenjali za posameznike celo morda očitno krivico. Pa ukaz je bil tu, in g. dr. Poljanec se ni vpraševal, iz katerih motivov izvira, za njega je bil nedotakljiv. Zakonu in § se je moralo zadostiti, pa če bi prav nastala stvarna ali pa osebna škoda. To je tista neizprosna disciplina, ki je često naravnost potrebna in tudi dobra, ki pa ima tudi svoje gotove meje ter mora imeti tudi svoje oziro. — Zato je v povrni in nepoučeni javnosti neopravičeno padel na njega odj, da ni vedno pravičen in štiti celo očitno krivico. (Slučaj Lešnik, Ribarič itd.). A on je bil tudi tu kakor povsod le izvršilec ukaza, katerega so povzročili drugi. Avtoriteta oblasti, zakonal Marsikdo ni mogel pri takih slučajih spraviti osebnost g. dr. Poljanca s stvarjo samo v sklad. Saj je bil vendar ugleden in priznana osebnost kot šolnik in uradnik. Zakaj se ni uprl takim ukazom? To bi bilo morda za marsikoga možato in odločno, a gotovo bi to ne bil več dr. Poljanec. Zakaj avtoriteta oblasti ni smela trpeti po nikomur, najmanj pa po njem samem.

Brez dvoma ima g. dr. Poljanec tudi še posebne zasluge za organizacijo prosvetne uprave v mariborski oblasti. Ni bilo lahko to delo v tedanjih razmerah. A on ga je izvršil s svojo železno voljo in vztrajno neumornostjo docela dobro in v razmeroma prav kratkem času.

G. dr. Poljanec je užival na spodaj prav gotovo občudovanje in tudi spoštovanje. Ni pa užival — ljubezni. Na vzgoraj je pa veljal kot vzoren uradnik, kakršnih bi potrebovala naša država v vsaki panogi uprave na višjih mestih vsaj en ducat.

Zato ne moremo odobravati, da se je tega vsekakor zaslužnega moža izločilo iz javne službe. Tudi način ni bil baš prikladen. Z odhodom g. dr. Poljanca iz javne službe je izgubilo naše šolstvo trdno oporo, učiteljstvo sicer nekoliko trdega, a vendar pravičnega in objektivnega predstojnika, država pa naravnost vzornega uradnika.

Hren.

UJU v „Orjuni“.

In zopet se je oglašil učitelj nacionalist v »Orjuni! Kaj rad bi vedel za njegovo (dopisnikovo) ime, to pa zaradi tega, ker je po lastnem (!) zadržanju silno prošet nacionalnega duha. Napada »gotove« deklaracije (imen ne navaja) in spoznam po tem, da nas deklaracije deli na razne kategorije. Iz stavka, da dopisnik ne mara skupaj sedeti s kruhoborci, moram sklepati, da je dopisnik sam bogataš, da se vsi drugi vsa leta obstoja UJU in še poprej borimo za kruh. Dopisnik tudi raje ostane sam, kakor pa, da bi sedel skupno z deklaracijami in separatisti. »In ti si edini — tiček ostal...« Kajpak, da potem ni čudno, da si za narodno edinstvo, po vzoru: čim manj nas je (najbolje samo eden!), tembolj bomo edini. Ali so zate Jugoslovenci samo gotovi ljudje? Mi, deklaraciji pa smo vsekakor zato, da se nas združijo čim več v eno samo, enotno, edinstveno organizacijo. Mnogo poti pelje v »Rim«, ... vpraša se, katera je boljša.

In če bo brat in tovariš »nacionaliste« ostal sam — bo skrbel le za samega sebe. Za samega sebe skrabeti pa je isto kot skrabeti za svoj trebuh. Prijatelj! Nam očitaš, da se borimo le za trebuh; razloček med nami in teboj pa je ta, da mi imenujemo trebuh s pravim imenom trebuh, ti edince,

ALBINA MALAVASIČ:

Kako sem pričela brez vsakih sredstev z deskimi ročnimi deli na osemrazredni osnovni šoli.

Po odloku velikega župana ljubljanske oblasti z dne 28. oktobra 1926 sem bila določena, da moram prevzeti pouk deskih ročnih del na šoli.

Vsak začetek je težak, ta pa je bil še prav posebno; zakaj tu nič, tam nič — pred menoj odlok in v šoli roke kakih 200 dečkov, drugega nič. Korajža veljal! — sem si mislila in šla na delo. Hvala Bogu, da sem nastavljena v rojstnem kraju. Doma sem pobrala vse škarje, klavido, klešče, nekaj loncev i. dr. Na šolskem podstrežju sem dobila stiskalnico, od neke tovarišice samovar, krajni šolski svet je kupil nekaj trdih desk in rezilnik; sama sem imela železno ravnilo in železen kot. V neki tukajšnji opekarni so mi dali prav dobro glino s posodo vred. Tako sem imela vse napotrebnejše, manjkali mi je denar in ta mi dela tudi še sedaj najhujše skrbi. Za šolsko leto je nakazanih le 400 Din, delavnice ni, učni načrt imamo le za prve štiri razrede. Dobila sem še razdelitev ur, ki tudi ni najboljše, ker morajo hoditi otroci ob 12. uri domov in se zopet popoldne vračati, česar pa ni mogoče drugače ukreniti, ker predpisujejo novejši urniki mnogo preveč ur.

K začetku! Snov sem si razdelila v tri stopnje. Nižja, 1., 2., 3. razred; srednja 4., 5. razred; 6., 7. in 8. razred višja. Pri najmanjših sem začela z zgibanjem papirja, najprvo časopisnega, ki je pač najcenejši, nato barvastega, slednjič tudi iz kartona.

pa prekrivaš trebuh z imenom: edinstvo.

Da bi si deklaraciji ne upali javno priznati narodnega edinstva? Čemu smo pa potem Sokoli, Orjunaši in SDSarji? Ali te organizacije ne priznavajo javno narodnega edinstva? Kdor pa nosi dvojne legitimacije, tega imenuj z njegovim imenom in ne dolži pavšalno!

Tvojih groženj se ne ustrašimo. Si bo še marsikdo premislil, predno bo hotel drezati v stalnost učiteljstva UJU, posebno še, ko bomo združeni vsi razen »enega samega«. Da ni tovariško, če groziš tovarišu, se razume.

Torej: deklaraciji smo in ostanemo. Če bomo kdaj rabili pomoči, je ne bomo iskali pri »bratih« in »tovariših«, ki že sedaj grozijo. Prepričan pa sem, da si bo tako Orjuna kakor tudi SDS premislila, predno bo z izzivanji in persekucijami zapravila simpatije 3/4 jugoslovensko orientiranega učiteljstva. Narodno edinstvo pa je in ostane deklaracijam vsebina in program, drugim pa zgolj uniforma in sredstvo za prikrivanje užaljenega samoljubja. Da se bo širila jugoslovenska nacionalna ideja, zato bomo skrbeli tudi deklaraciji, če tudi ne po metodah, ki jih uči zgodovina protideklaracijev.

Janko Gačnik, učitelj-Orjunaš.

Kdo bi mogel popisati izraz teh malih umetnikov, kadar občudujejo svoje izdelke! Morala bi poklicati Cankarja in mislim, da bi še ta prišel v zadrego. — Papirnat kapice, ladje, zmaji, harmonike, veternice, košarice itd. To so za nas malenkosti, ki pa zahtevajo pri malih že precej truda in pazljivosti. Delo iz ilovice; to zopet odgovarja njihovu duhu. Saj so še kot prav majhni tako radi delali iz zmoečenega cestnega prahu: hlebčke, kroglice, kifeljčke i. dr. Čemu bi jim sedaj ne dali ilovice v roko! Poizkusite in prepričali se boste, kako so iznajdljivi na tem polju! Meni je neki deček iz prvega razreda zgnel prav lepega, sedečega zajčka. Začeli smo tudi s prepletmi in z delom z nožem — belenje vrbovih in leskovih palic. Poizkusila sem tudi z izrezovanjem in lepljenjem trakov; trdim pa, da je to za prvi razred pretežno in sem uvedla to delo v drugi in nadaljnje razrede. Na tej stopnji pletemo tudi kite iz ličja.

Z lepenkarstvom sem začela na srednji stopnji. Izrezavamo različne oblike iz tanjših lepenke. Ploskve preoblečemo z barvastim papirjem. Sivamo zvezke, s tremi in petimi ubodi. Da niso kvadrataste, pravokotne in druge izrezane oblike tako prazne jih uporabljamo za urnike, okvirje, zvezde in druge okraske. Nato sežemo po lesu: iz tankih deščic zbijamo opore za cvetice, navijače za volno, ščipalnice za perilo i. dr. Na tej stopnji modeliramo predmete na ploskve izrezavamo in lepimo papirnat trake, geometrijske like, jih uvrstimo v ploskovne vzorce in trakove. Pletemo košarice — iz ličja in vrb.

(Konec prih.)

Delovanje ožjega sosveta UJU - Poverjeništvu Ljubljana.

(Poročilo iz 8. seje z dne 27. in 28. aprila 1927.)

Otvoritev.

Poverjenik A. Skulj otvori sejo in ugotovi ob navzočnosti vseh članov sklepčnost. Zaradi obširnega dnevnega reda prosi, naj bo vsak član pri poročilih in debatah kratek in stvaren.

Volitev v disciplinsko sodišče.

Predvsem naznani poverjenik, da je došel pravilnik o volitvi strokovnih tovarišev v disciplinsko sodišče že potem, ko smo razposlali vabila za današnjo sejo. Zaradi nujnosti in objave v »Učit. Tovarišu« moramo o tem najprej razpravljati. Po kratki debati sklene ožji svet:

1. Volitve v disciplinsko sodišče naj se izvedejo vključno pomislekom tudi z naše strani.

2. Takoj po volitvah naj vloži poverjeništvu na merodajnih mestih protest, ker se je odvzela v ljubljanski oblasti učiteljem pasivna volilna pravica.

3. Zahteva naj se, da se upošteva pri volitvah tudi podeželsko učiteljstvo.

4. Številno kandidatur naj se zniža samo na dva strokovna druga, ki naj stalno vršita svoj posel v disciplinskem sodišču.

Nato so se določili kandidati za ljubljansko in mariborsko oblast, ki se objavijo v »Učit. Tovarišu« s primernim komentarjem. Istočasno se pozove članstvo k disciplini. Prihodnje volitve za Božič bomo izvedli sporazumno s članstvom, ker bomo imeli dovolj časa na razpolago.

Odobrenje zapisnika.

Tajnik prečita zapisnik 7. seje, ki ga člani odobro.

Izvršitev sklepov zadnje seje.

Vsi sklepi seje ožjega sosveta z dne 1. svečana in širjega sosveta z dne 2. svečana t. l. v Celju so se izvršili, kar vzamejo člani na znanje.

Tajnikovo poročilo.

Nato poroča tajnik o tekočih zadevah. Napravili so se sledeči sklepi:

1. Ožji svet odobri v splošnem postopanje poverjeništvu proti redukciji okrajnih šolskih nadzornikov. Vendar moramo izvesti v posameznih slučajih revizijo, zlasti glede razdelitve nadzorovalnih okolišev. Sprejeti so bili zadevni predlogi.

2. Pisarniške moči, ki vrše redno, vestno in točno svoj posel, a bodo vsled redukcije nadzorovalnih okrajev razpoložljive, naj se pridele ostalim sreskim šolskim nadzornikom. Vse te pisarniške moči pa naj vrše svoj posel samostojno s pravico podpisovanja manj važnih aktov. Dobe naj naslov »referent«.

3. Preureditev »Popotnika« glede obsega in ovitka v prihodnjem poslovnem letu prepusti ožji svet delegacijskemu zborovanju, ki je edino opravičeno sklepati o tem.

4. Odobri se po kratki debati priloga »Popotniku« št. 7., ki se je z njo natisnil Senkovičev spis: »O učnih načrtih sploh in o novem učnem načrtu za osnovne šole« proti naknadni odobritvi skupščine.

5. Urednik »Popotnika« je ponudil za knjižnico v odkup nekaj pedagoških knjig. Ker ni za to potrebna kredita, se pripo-roča nakup pedagoškemu krožku v Mariboru.

6. Vsa okrajna učiteljska društva je ponovno pozvati, da pošljejo svoje prispevke k delovnemu programu do srede maja. Zbrana snov naj se nato odstopi tov. Ribičiču, ki bo izdelal poročilo za skupščino.

7. Na dopis Izvršnega odbora UJU v Beogradu z dne 15. aprila 1927, št. 463, se sklene poslati na vsa okrajna učiteljska društva okrožnico s pozivom, da protestirajo proti nekaterim določbam v novem finančnem zakonu.

8. Vlogo s seznamom učiteljev(ic) iz Primorja, ki prosijo našega državljanstva, smo odposlali na merodajna mesta.

9. Ugodi se prošnji ljubljanskega oblastnega odbora Rdečega križa in stavi na dnevni red pokrajinske skupščine kratek referat »Rdeč križ — človekoljubna organizacija«.

10. Ministrstvo prosvete je dovolilo mladinskemu listu »Zvonček« 3000 Din podpore.

11. Dopisu pevskega zbora učiteljstva UJU se sklene ugoditi. Učitelji in učiteljice, ki sodelujejo pri zboru, a niso člani naše organizacije, naj se smatrajo le kot gosti.

12. Ožji svet je razpravljal o dopisu ložaškega učiteljskega društva z dne 20. februarja t. l. in kočevskega učiteljskega društva z dne 1. aprila 1927 ter ugotovil, da je poverjeništvu o stavljenih zadevah ukrenilo že vse potrebno.

13. Dopisov tov. A. Skale in Jeršinoviča se, ne vzame v pretres do ofic. obvestitve.

Finančno stanje poverjeništvu.

Blagajnik poroča o sklepu širjega sosveta v Celju z dne 2. svečana 1927 glede ureditve finančnega stanja pri poverjeništvu. Na temelju njegovega poročila je odobril ožji svet soglasno dosedanj pravilni postopek poverjeništvu v tej zadevi in dal direktivo za nadaljnje postopanje. Sklep širjega sosveta se mora v 8 dneh striktno izvesti.

Učiteljska tiskarna in naše stališče.

Poverjenik opiše nato podrobno vse dogodke in korake, ki so se izvršili pred občinim zborom Učiteljske tiskarne, potek občnega zbora in prve seje upravnega sveta in nadzorstva, kar vzamejo člani na znanje. Ker se je kršil dogovor in sklep občnega zbora, se zahteva od upravnega odbora

Učit. tiskarne s posebno vlogo primerne zadoščenja in izvedbe sklepa občnega zbora. Ako ga ne dobimo, smo prisiljeni izvesti napram tiskarni skrajne konsekvence.

Potovanje učiteljstva UJU.

Izvršni odbor v Beogradu je sklenil, da podvzame organizacija meseca junija poučno potovanje po CSR in Poljski. Udeležiti se ga do 100 učiteljev in učiteljic. Zaradi visokih izdatkov se poverjeništvu po svojih zadržanih ne more udeležiti oficijelno potovanja. Udeležba se prepušča članstvu. Kdor se udeležiti, naj se zglasti, da dobi potrebne instrukcije od poverjeništvu.

Pokrajinska skupščina.

Po soglasnem sklepu ožjega sosveta se vrši letošnja pokrajinska skupščina nepreklicno dne 6. in 7. julija 1927 v Kranju. Poverjenik prosi tov. Lapajneja, da vse potrebno ukrene in obvesti pravočasno o tem poverjeništvu.

Poleg drugega naj pridejo na dnevni red delegacijskega zborovanja sledeči referati:

1. Podrobni delovni program v smeri stanovskega dela s posebnim ozirom na okrajna učiteljska društva.

2. Naš gospodarski program.

3. Naš tisk.

Za manifestacijsko skupščino sta določena referata:

1. Vzgoja kmetske mladine po šolski dobi.

2. Naša mati.

Vse članstvo prosimo, da natančno premotri navedene teme. Kdor bi hotel o kateri poročati, naj to javi poverjeništvu do konca maja. Istočasno pozivamo vsa okrajna učiteljska društva, da razpravljajo na svojih društvenih zborovanjih o teh referatih in stavijo svoje predloge in nasvete, ki jih izročimo poročevalcem v svrhu upoštevanja pri sestavi.

Pevski zbor UJU.

Na pokrajinski skupščini naj nastopi tudi naš pevski zbor, ki ga je o tem obvestiti.

Samostojni predlogi.

1. Na sejo poverjenikov v Zagrebu odideta poleg tovariša poverjenika tudi tovariša Dimnik in Skala kot eksperta za sestavo pravil.

2. V juliju priredi poverjeništvu pod okriljem pedagoškega krožka v Mariboru počitniški tečaj, ki naj bi se ga udeležiti zlasti učiteljski naraščaj. Krožek naj sestavi primerno okrožnico in jo pošlje poverjeništvu v nadaljnjo poslovanje.

3. V anketo za učni načrt za učiteljišča v Beogradu mora priti na vsak način zastopnik naše organizacije. Ko dobi poverjeništvu primerno osebo, naj izvede ta sklep!

4. Pri ministru prosvete naj se izposluje odlok, da sme učitelj za prosvetno delo, ki ga vrši med narodom, uporabljati šolske prostore, sicer so vsi tozadevni odloki iluzorni.

5. Ponovno je napraviti vlogo na pristojno mesto, da se ukine odlok velikega župana ljubljanske oblasti U. br. 5808 z dne 22. maja 1926, ki govori o proračunih za stvarne šolske potrebščine in omejitvi izdatkov.

6. Na merodajnem mestu naj se posreduje, da se vrnejo že več let zaseženi šolski prostori svojemu namenu.

7. Za vzdrževanje šolskih vrtov v proračun vstavljeni zneski naj se pri potrjevanju ne črtajo. Potrjeni zneski pa naj se brezpogojno izplačajo.

8. V mariborski oblasti naj se ustanovi mesto oblastnega nadzornika za šolske vrtove. Napraviti je ponovno vlogo.

9. Z dvetretjinsko večino glasov se sklene, da se predlaga v 2. členu osnutka pravil UJU sledeča formulacija:

»Da gaji ideju potpunog staležkog jedinstva svega učiteljstva u državi bez razlike političkog mišljenja i verskog naziranja i svest, da je vsaki pojedinac kao i organizacija za svoju delatnost moralno odgovorna celokupnome staležu, a ne samo članstvu; izvojevati ugled organizaciji, da će jo morati sva javnost uvažiti kao jedinu pravu zastopnicu i predstavnicu cjelog učiteljskog staleža i kao upliveni faktor u prosveti.«

Ko poda poverjenik o zborovanju mariborskega učiteljskega društva kratko poročilo in ne stavi nihče kakega predloga, zaključiti poverjenik sejo.

Udruženje jugoslovenskega učiteljstva — poverjeništvu Ljubljana, dne 2. maja 1927.

Andrej Skulj,
poverjenik.

Josip Kobal,
tajnik.

Enotna fronta učiteljstva z ostalim drž. uradništvom.

—pz Lečenje v državnih bolnicah. Na vlogo »Zveze državnega uradništva za Slovence« z dne 15. marca (vide »N. Gl.« št. 10.) je interveniral Gl. činovniški Savez pri ministrstvu za narodno zdravje z vlogo, kakor smo jo citirali. Ministrstvo je na to intervencijo odgovorilo sledeče: »Izveščava se Savez da Ministrstvo sprema nov pravilnik za prijem i lečenje drž. službenika u bolnicama i isti će važiti od 1. aprila t. g.« Glavni činovniški Savez pripominja k tej vesti, da izdeluje ta pravilnik naš osebni in odlični prijatelj dr. Štampar. Upanje imamo, da bo našim željam ustreženo. — »Naš Glas«.